

“Манастын” улуу дөөлөттөрүн даңазалаган китеп

Кыргыз билим берүү академиясынын Окумуштуулар кеңешинин чечими менен профессор Советбек Байгазиевдин **“Манас” эпосунун руханий, адептик-философиялык, патриоттук улуу дөөлөттөрү жана педагогикалык асылнарктары**” аттуу 40 басма табакка жакын китеби жарыкка чыкты. Китеп “Манас”- дүйнөлүк эпостордун “Хан-Теңир тоосу” жана эң бийик “Эверести”, “Манас” кыргыз элинин кылымдарды, доорлорду карыткан, “тоо бузулуп сай болгон, сай козголуп тоо болгон, аты калып өзү жок, ар канча деңиз жоголгон” узак тарыхынын өзүнчө бир поэтикалык улуу “аэропанорамасы”, ичине ааламды батырган поэзия храмы” деген таасын мүнөздөмө менен ачылат. С.Байгазиев “Манас” эпосубуз дүйнөлүк аренада көлөм жагынан гана бөтөнчөлөнбөстөн, ошону менен бирге өзүнүн түбү терең дайрадай орошон мазмуну, оболонгон бийик ойлору, орчундуу идеялары, омоктуу философиялык нускалары, жалпы адамзаттык мүнөздөгү рухий-гуманисттик кенчтери, мекенчил, патриоттук дөөлөттөрү, баа жеткис таалим-тарбия асылнарктары менен да өзгөчөлөнөөрүн, “Манас” акылмандыкка чулганган эпос экендигин ишенимдүү талдоолор аркылуу ачып берген.

Китепте улуу дастандын борбордук каармандары Манас менен Каныкейдин образдарын талдоого өзгөчө көңүл бөлүнгөн. Манастын образынын ар тарабынан каралып, баатырдын сыйынган улуу идеясы, анын патриот болуп жетилиши, Манастын шердиги, мекенчилдиги, сөзү менен ишинин биримдиги, өзгөнү бооруна тартып, өз кыла билүү билгилиги, айкөлдүгү, ар-намыстуулугу, боорукерлиги, баатырдын кемчилигин моюнга ала билгендиги жана сынчылдыгы, Манастын кеңешчилдиги, кенендиги, кечиримдүүлүгү, эл менен болгон биримдиги, ыймандуулугу, жетектөөчү жогорку идеялары аналитикалык түрдө, эпостон алынган бай жана кеңири мисалдардын негизинде ачылып берилиши-эмгектин жаңылыгы болуп саналат.

Каныкейдин образы «Манас» эпосунун идеялык-эстетикалык парасатын бийикке көкөлөтүп, көтөрүп турган борбордук образдардын бири. Каныкей эмне үчүн “Калк энеси” деген бийик наамга арзыган? Кайсы касиеттери үчүн ал “кең көйнөктүн тазасы, зайыпзаттын паашасы” деп аталган. Китепте ушундай орчундуу мааниси бар суроолорго эпостун текстин терең талдоолордун жана чечмелөөлөрдүн негизинде ынанымдуу жооп берилген. Ошондой эле, китептеги “Манас” эпосунун бала жөнүндөгү педагогикалык философиясы”, “Манас” эпосу: тарыхый эстутумга, антиманкурттук рухка жана мекенчилдикке тарбиялоо”, “Манас” эпосундагы баланы эркин тарбиялоо даанышмандыгы”, “Бала Манастын инсан катары калыптанышында эмгек тарбиясынын ролу”, “Ата-эне менен баланын ортосундагы гармония жөнүндө Манасосуйт”, “Манастын” көп тилдүүлүк философиясы”, “Манас” эпосунун биримдик, достук, ынтымак жөнүндөгү улуу идеялары-бүгүнкү атуулдук-жарандык тарбиянын тиреги” деген темалардын өзү эле, эпостун элдик педагогикасынын кең-кеесири камтылгандыгын жана иликтенгендигин күбөлөп турат.

Китепте Манас рухунун нугунда өсүп келе жаткан муундарды социалдаштыруу, жарандарыбызды мекенчилдикке, дастандын патриоттук-гуманисттик идеалдарынын өрнөгүндө тарбиялоо маселелери тууралуу кенен жана терең сөз жүрөт. Китепте автор түзгөн жана Билим берүү министрлиги кабыл алган **“Манас” эпосун мектептерде жана жогорку окуу жайларында окутуунун концепциясы**” да орун алган. С.Байгазиевдин “Манастын” руханий нарк-дөөлөттөрүн, идеологиялык кенчтерин даңазалаган китеби окурмандардын улуу эпостун дүйнөсүн тереңирээк таанышына өзүнүн баа жеткис көмөгүн тийгизет деген ойдобуз. Аталган китепти Бишкектеги “Нуска” дүкөнүнөн жана Кыргыз билим берүү академиясынан алууга болот.